

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ما از سنجش‌های نجومی برای تعیین اوقات نماز می‌گیریم، ولی برای شناخت آغاز روزه و عید نمی‌گیریم

(ترجمه)

به جواب ابوالعاصم الشامی

پرسش

السلام علیکم و رحمت الله و برکاته!

امیرگران قدر ما سلام و رحمت از جانب الله بر شما باد! از مدت زمانی است که در ذهنم این سوال دور میزند به امید توضیح شما و از الله سبحانه و تعالی می‌خواهم که صحت و سلامتی را بر شما ارزانی فرموده و فتح بزرگ را نصیب شما گرداند. چرا برای شناخت نمازهای پنج‌گانه به اساس سنجش‌های نجومی در طول سال می‌گیریم؛ اما برای شروع روزه و عید از معیارهای نجومی نمی‌گیریم؟

پاسخ

وعلیکم السلام و رحمت الله و برکاته!

قبلا به تاریخ ۲۵ نوامبر ۲۰۰۳ م جواب را در خصوص سوالی مشابه این سوال داده بودیم که در آن جواب چنین آمده بود: «... الله سبحانه و تعالی از ما خواسته است که با دیدن هلال یعنی ماه روزه بگیریم و افطار کنیم و الله سبحانه و تعالی همین دیدن هلال را سبب روزه و فطر قرار داده است:

«صُومُوا لِرُؤُیَّتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤُیَّتِهِ»

ترجمه: به دیدن آن روزه بگیرید و با دیدن آن افطار کنید.

بناءً اگر ما هلال رمضان را ببینیم روزه می‌گیریم و اگر هلال شوال را ببینیم افطار می‌کنیم.

شخصی که نصوص وارده در خصوص رمضان را تعمق کند، می‌بیند که نصوص وارده در این خصوص از نصوص وارده در خصوص نماز متفاوت است و معلوم می‌شود که روزه و فطر با دیدن هلال ارتباط دارد:

«صُومُوا لِرُؤُیَّتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤُیَّتِهِ»

ترجمه: با دیدن آن روزه بگیرید و با دیدن آن افطار کنید.

﴿فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ﴾ (البقره: 185)

ترجمه: کسی که این ماه را دریافت پس باید روزه بگیرد.

پس دیدن هلال حکم است اما نصوص در خصوص نماز به وقت ارتباط دارد:

﴿أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ﴾ (الاسراء: 78)

ترجمه: و نماز را از هنگام زوال خورشید بپا دار.

﴿إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ فَصَلُّوا﴾

ترجمه: وقتی آفتاب زوال کرد نماز بخوانید.

پس نماز متوقف بر وقت است به هر شکلی که وقت تحقق پیدا کرد نماز خوانده شود، مثلاً: وقتی به سوی آفتاب نگاه کردی تا وقت زوال را ببینی و یا این که به سایه‌ای نگاه کردی تا سایه‌ای هرچیز را ببینی که به اندازه آن و یا دو چند شده است و یا خیر؟ چنانچه در احادیث وارد شده در خصوص اوقات نماز آمده است، اگر این کار را انجام دادی و وقت ثابت شد نماز صحت دارد و اگر این کار را انجام ندادی؛ بلکه سنجش نجومی کردی و دانستی که وقت زوال در همین ساعت است و ساعت خود را نگاه کردی بدون این که بیرون شوی تا آفتاب و سایه را ببینی باز هم نماز صحت دارد؛ یعنی اگر وقت به وسیله چیزی ثابت شد نماز صحت دارد چرا؟ زیرا الله سبحانه و تعالی نماز را با داخل شدن وقت طلب نموده و کیفیت ثابت شدن دخول وقت را برای خود شخص متروک گذاشته است؛ اما در خصوص روزه با دیدن هلال روزه طلب شده و سبب را معین نموده است و حتی بالاتر از آن این است که گفته وقتی دیدن هلال در زیر ابر پنهان شد و وهلال را ندیدی پس در این صورت روزه نگیرید، اگرچه هلال در پشت ابر موجود باشد و شخص به اساس معیارهای نجومی بر این مسأله متیقن باشد.

«حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ صُومُوا لِرُؤْيَيْتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَيْتِهِ فَإِنْ غَبِّيَ عَلَيْكُمْ فَأَكْمَلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ»

ترجمه: آدم برای ما حدیث گفت که شعبه حدیث گفت که محمد ابن زیاد حدیث گفت که گفته است شنیدم که ابوهیره رضی الله عنه می‌گفت: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است و یا این که گفت ابوالقاسم فرموده است با دیدن آن روزه بگیرید و با دیدن آن افطار کنید اگر بر شما پوشیده ماند پس بر شما لازم است که تعداد روزهای شعبان را به سی روز تکمیل کنید. (این حدیث را بخاری روایت کرده است.)

بدون شک که الله سبحانه و تعالی خالق همه اشیاء است و او سبحانه و تعالی انسان را چیزهای آموخته که نمی‌دانسته؛ پس علم به اساس حرکات نجومی و ظرافت‌های آن از فضل پرورگار بر مردم است؛ اما الله سبحانه و تعالی از ما طلب نکرده که برای روزه بر حساب نجومی اتکاء کنیم؛ بلکه از ما طلب کرده تا با دیدن هلال آن را عبادت کنیم چنانچه از ما طلب کرده است که به آن چه او طلب کرده آن را عبادت نکنیم.

به این ترتیب دیدن هلال یگانه حکم در روزه و فطر است نه حساب نجومی بنا بر این می‌گوییم که حساب نجومی در روزه و فطر جواز ندارد، بلکه تنها دیدن هلال است و بس؛ چون همین دیدن هلال در نصوص وارد شده است.»

برادران عطاء ابن خلیل ابوالرشته

۲۲ شعبان ۱۴۴۳

۲۵ مارچ ۲۰۲۲ م

مترجم: مصطفی اسلام